

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně **N. Z.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2021, č. j. 45 Az 3/2021-20,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobkyně se u Krajského soudu v Praze domáhá zrušení rozhodnutí, kterým žalovaný podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, zamítl jako zjevně nedůvodnou její žádost o udělení mezinárodní ochrany. Spolu se žalobou podala návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů a současně požádala o ustanovení tlumočníka.

[2] Krajský soud žalobkyni usnesením ze dne 21. 1. 2021, č. j. 45 Az 3/2021-8, vyzval k vyplnění formuláře *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Upozornil ji, že pokud soudu ve stanovené lhůtě vyplněný formulář nezašle, její žádost o ustanovení zástupce bude zamítnuta. Žalobkyně dané prohlášení soudu ve stanovené lhůtě zaslala. Vyplnila v něm však pouze jeho úvodní část, týkající se osobních poměrů, tj. uvedla své jméno, příjmení, datum narození, státní příslušnost, adresu trvalého bydliště, telefonní číslo a rodinný stav. Dále, v části týkající se rodinných poměrů, v kolonce *počet osob v domácnosti* uvedla „1“. Všechny ostatní kolonky prohlášení, týkající se rodinných poměrů, příjmů, majetku, závazků a sociálních dávek proškrtala. V závěrečné části prohlášení, týkající se jiných

okolností, které by mohly mít vliv na osvobození žadatele, uvedla „covid-19“. K prohlášení nepřiložila žádné přílohy.

[3] Krajský soud žalobkyni usnesením ze dne 15. 2. 2021, č. j. 45 Az 3/2021-14, opětovně vyzval, aby ve stanovené lhůtě sdělila a doložila své majetkové poměry, zejména jakým způsobem hradí nájemné a další běžné životní potřeby. V odůvodnění usnesení uvedl, že žalobkyně proškrtala všechny kolonky týkající se majetkových poměrů, z čehož vyplývá, že tvrdí, že nemá žádné příjmy ani žádný majetek. Současně však nejsou zřejmé ani její výdaje. Krajský soud uvedl, že ze spisového materiálu vyplývá, že žalobkyně nepobývá v pobytovém středisku, nýbrž na soukromé adrese, nicméně rovněž kolonku „nájemné“ v prohlášení proškrtla. S ohledem na tvrzení žalobkyně, že nedisponuje žádnými prostředky, není zřejmé, jakým způsobem hradí nájemné a další běžné životní potřeby, jako je ošacení či jídlo. Krajský soud tak dospěl k závěru, že tvrzení žalobkyně jsou neúplná a vyžadují doplnění. Znovu jí proto zaslal formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce* a zdůraznil, že aby mohl posoudit, zda splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je nutné zjistit informace o její majetkové situaci, tedy jaké má výdaje, a pokud je nezaměstnaná a její výdaje za ni hradí někdo jiný, o koho se jedná, případně z jakých jiných zdrojů získává prostředky. Žalobkyni proto vyzval k objasnění a doložení její majetkové situace, a to například nájemní smlouvou, výpisy z účtů, rozhodnutími o přiznání sociálních dávek či čestným prohlášením osoby, která jí na úhradu jejích výdajů přispívá. Žalobkyni rovněž poučil, že prohlášení je povinná vyplnit pravdivě tak, aby úplně postihovalo její majetkovou situaci.

[4] Žalobkyně soudu ve stanovené lhůtě prohlášení zaslala, nicméně (ne)vyplněné a proškrtané zcela shodným způsobem jako prohlášení předchozí. Nepřiložila k němu žádné přílohy.

[5] Krajský soud následně usnesením ze dne 18. 3. 2021, č. j. 45 Az 3/2021-20, žádost žalobkyně o ustanovení zástupce zamítl. Uvedl, že žalobkyně nesdělila jaké má příjmy, majetek, úspory, ani výdaje. Ze spisového materiálu přitom zjistil, že na území ČR pobývá od roku 2018 a pracovala zde. Krajský soud tak dospěl k závěru, tvrzení žalobkyně jsou neúplná a nevěrohodná, a neumožňují tak soudu posoudit její majetkovou situaci, tedy že nemá dostatečné prostředky, z nichž by mohla uhradit náklady na právní zastoupení.

[6] Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost. Uvedla, že krajský soud její žádost zamítl proto, že nedoložila, že nemá dostatečné prostředky a nemá žádný zdroj příjmů. Dále uvedla, že nepracuje, neboť nejprve jí v tom bránily zákonné překážky a nyní nemůže práci najít. Bydlí na soukromé adrese; za dobu pobytu v ČR utratila všechny peníze. Odkázala dále na čl. 36 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 a 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. K těmto odkazům uvedla, že Ústavní soud vytvořil doktrínu, podle které právo na spravedlivý proces zahrnuje i právo na obhajobu a tlumočníka.

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem soudního řádu správního, dále jen „s. ř. s.“) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci

pokračování

rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. platí, že *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.*

[10] Z uvedeného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků; 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

[11] Pokud jde o první podmínku, podle § 36 odst. 3, věty první až třetí, s. ř. s. platí, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

[12] Účastníkovi tak lze k jeho žádosti přiznat osvobození od soudních poplatků tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, a 2) jeho návrh není zjevně neúspěšný. Přiznat osvobození od soudního poplatku zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[13] Pro osvobození od soudních poplatků je nezbytné, aby sám žadatel dostatečně určitě a konkrétně tvrdil své (nedostatečné) příjmové a majetkové poměry a podložil svá tvrzení potřebnými důkazy; soud jeho poměry z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS, rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na webu www.nssoud.cz).

[14] Jak v této souvislosti uvedl též rozšířený senát tohoto soudu v usnesení ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, č. 2163/2011 Sb. NSS, „[d]ůkazní břemeno prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudních poplatků nese účastník řízení. (...) Skutečnosti rozhodné pro osvobození účastník může uvést přímo v žádosti; neučiní-li tak, soud jej k tomu vyzve. Zpravidla se tak děje výzvou k vyplnění Potvrzení o majetkových a výdělkových poměrech. (...) Soud také zpravidla z tohoto prohlášení vychází, neboť je natolik komplexní, že umožňuje vytvoření názoru o podmínkách pro osvobození od soudních poplatků. Doplnění údajů k výzvě soudu není vyloučeno zejména tam, kde jsou zjevně neúplné, např. v situaci, kdy podle prohlášení nemá žadatel žádné prostředky ani majetek a není jasné, z čeho ubrazuje své životní potřeby.“

[15] Přestože tedy soud nezjišťuje z úřední povinnosti majetkové poměry účastníka a důkazní břemeno o tom, že jsou v konkrétním případě naplněny předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků, nese žadatel, nemůže soud při posuzování žádosti zůstat zcela pasivní. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008-34, dovodil, že pokud z předložených důkazů není možné náležitě posoudit

majetkové a sociální poměry žadatele a ověřit si jeho tvrzení, je soud povinen žadatele poučit, jakým způsobem může svá tvrzení doplnit a prokázat, aby v řízení neutrpěl újmu. Podle rozsudku tohoto soudu ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015 - 27, platí, že „*tvrdí-li účastník řízení před správním soudem pro účely rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, že nemá dostatečné prostředky, avšak existují-li pochyby o pravdivosti účastníkova tvrzení, je na soudu, aby si, pokud možno v součinnosti s účastníkem, dalším šetřením učinil co možná nejpřesnější obraz o tom, jaké jsou skutečné majetkové poměry účastníka*“).

[16] V posuzované věci krajský soud postupoval zcela v souladu s citovanou judikaturou. Bylo na stěžovatelce, aby dostatečně tvrdila a prokázala své osobní, majetkové a výdělkové poměry. Vzhledem k tomu, že tvrzení stěžovatelky byla zjevně neúplná, neboť krajskému soudu o svých majetkových poměrech nesdělila veskrze nic, vyjma skutečnosti že žije sama na soukromé adrese, postupoval krajský soud zcela správně, pokud stěžovatelku usnesením ze dne 15. 2. 2021 vyzval k doplnění tvrzení o jejích poměrech a k tomu, aby tvrzení, která uvede, doložila. Na tuto výzvu nicméně stěžovatelka de facto nereagovala, neboť krajskému soudu pouze opětovně zaslala proškrtaný a nevyplněný formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*. Současně ani žádným způsobem nenaznačila, že by výzvě soudu či obsahu daného prohlášení neporozuměla. Pokud stěžovatelka i přes podrobnou výzvu krajského soudu svá tvrzení nikterak nedoplnila, krajský soud oprávněně její žádost o ustanovení zástupce zamítl pro nesplnění podmínky podle § 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona.

[17] Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[19] Závěrem Nejvyšší správní soud připomíná, že v dalším řízení krajský soud rozhodne o žádosti stěžovatelky o ustanovení tlumočníka, obsažené v žalobě.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2021

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu